

AVALUACIÓ DE LA FORMACIÓ OCUPACIONAL A CATALUNYA 2005-2006

PRESENTACIÓ I PREÀMBUL

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-No Comercial-Sense Obres Derivades 3.0 de Creative Commons.

Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades. La llicència completa es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/>

PRESENTACIÓ

La Llei 17/2002, d'ordenació del sistema d'ocupació i de creació del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) estableix que l'objecte del SOC és gestionar i integrar el conjunt d'actuacions i serveis ocupacionals. Així mateix, estipula l'obligació del SOC d'encomanar l'avaluació dels programes ocupacionals a entitats independents de prestigi reconegut des d'una òptica prospectiva que permeti orientar la presa de decisions dels òrgans de govern del servei públic.

Entre els programes ocupacionals que gestiona el SOC, la formació per a l'ocupació adreçada a persones en atur té una rellevància tant quantitativa com qualitativa. Als anys 2005 i 2006 s'han ofert, respectivament, més de 55.000 places formatives i s'hi ha destinat més de 80 milions d'euros per cada exercici pressupostari. Tanmateix, la formació ocupacional s'emmarca en el nou paradigma de *formació al llarg de la vida* com a instrument cabdal per mantenir l'ocupabilitat de les persones treballadores en atur, la competitivitat de les empreses i la igualtat d'oportunitats.

En aquest context d'obligació d'avaluació dels programes ocupacionals i de pes de la formació ocupacional, s'ha impulsat dins del Pla d'estudis i avaluacions 2008 del SOC l'***Avaluació de la formació professional ocupacional a Catalunya 2005-2006***.

El projecte que es presenta ha estat elaborat des de l'àmbit acadèmic i dirigit pel catedràtic d'economia Luís Toharia Cortés del Departament de Fonaments d'Economia i Història Econòmica de la universitat d'Alcalà d'Henares, expert de referència en l'anàlisi del mercat de treball i l'avaluació de les polítiques d'ocupació i que ha acompanyat en la tasca d'anàlisi i avaluació a múltiples institucions vinculades al món del treball tant d'àmbit nacional com internacional.

L'encàrrec que es va realitzar a l'equip investigador fou doble, d'una banda, fer una aproximació valorativa de l'adequació de la formació professional ocupacional amb les necessitats de qualificació de les empreses i, d'altra i principalment, l'avaluació dels nivells d'inserció laboral de les persones beneficiàries de formació ocupacional.

Com es desprèn de l'avaluació realitzada, el SOC ha de continuar avançant de manera decidida en el camí iniciat de millora de l'adequació de l'oferta formativa amb les qualificacions requerides al mercat de treball. Tanmateix, la formació professional es confirma de nou com a instrument que millora les possibilitats d'inserció laboral de les persones en atur.

El SOC posa aquesta anàlisi a disposició del públic en general i, en especial, del conjunt d'agents de Catalunya que treballem conjuntament a l'entorn de la formació professional i l'ocupació.

Joan Josep Berbel

Director

Servei d'Ocupació de Catalunya

PREÀMBUL

El Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) gestiona el subsistema de formació professional per a l'ocupació, concretament la formació ocupacional específica per a persones demandants d'ocupació. El sistema es finança bàsicament amb recursos públics i la gestió és mixta públic/privada. Com estableix la Llei 17/2002, d'ordenació del sistema d'ocupació i de creació del Servei d'Ocupació de Catalunya, el SOC per al desenvolupament dels serveis compta amb els centres propis¹, els centres públics de la Generalitat que hi cooperen, els centres cooperadors i els col·laboradors degudament autoritzats.

L'Avaluació de la formació professional ocupacional a Catalunya 2005-2006 comprèn l'avaluació de la formació ocupacional gestionada pel SOC a través de les següents convocatòries:

- Accions de formació vinculades al Catàleg de Qualificacions Professionals (FIP)
- Accions de formació en empreses amb compromís de contractació
- Accions de formació dirigides a noves qualificacions
- Accions de formació dels Centres d'innovació i formació ocupacional (CIFO)
- Accions de formació dels Programes de garantia social (PGS)
- Accions integrades
- Accions igualtat d'oportunitats
- Accions de reciclatge

L'objectiu de l'avaluació és doble:

- Determinar el grau d'adequació de la programació de la formació ocupacional amb les necessitats de qualificació de les empreses.
- Comprovar si la formació ocupacional és un instrument eficaç per a la inserció laboral.

---

¹ Els Centres d'innovació i formació ocupacional són centres propis del Servei d'Ocupació de Catalunya. N'hi ha vuit a Catalunya: Barcelona, L'Hospitalet de Llobregat, Sabadell, Sant Feliu de Llobregat, Santa Coloma de Gramanet, Salt, Tarragona i Lleida.

Com bé se sap, les respostes no són fàcils, la qualificació i la inserció laboral són multidimensionals i és fa difícil aïllar-ne només la variable formativa. Malgrat les limitacions objectives, aquest projecte pretén ser-ne una aproximació.

Aquestes dificultats han estat considerades en determinar l'enfocament metodològic de l'avaluació. La pertinència d'aplicar tècniques estadístiques específiques que permetessin avaluar la inserció laboral de les persones participants en accions formatives en comparació amb les que no hi havien participat aconsellava fer una avaluació amb recursos externs al SOC especialitzats en aquest tipus d'anàlisi. Així, es va constituir un equip investigador dirigit pel catedràtic d'economia Luis Toharia Cortés i per la resta de professors universitaris autors de la investigació. També es va constituir un grup de treball² de professionals del SOC, especialistes en l'àmbit de la qualificació i la gestió i anàlisi de dades que feien el seguiment del projecte n'aportaven el seu coneixement, part del qual queda reflectit en les següents consideracions prèvies a la lectura de l'informe que ajuden a contextualitzar adequadament alguns dels resultats.

Pel que fa a l'adequació de la programació formativa a les necessitats del mercat de treball es conclou que hi ha una escassa correspondència (aproximadament 1/3) entre l'oferta formativa i les ocupacions sol·licitades per les empreses. Per entendre millor aquest resultat cal fer unes consideracions prèvies. En primer lloc el gruix de la formació ocupacional està executada per entitats cooperadores i col·laboradores, públiques i privades, que han estat prèviament homologades pel SOC per a determinades especialitats formatives. Són aquestes entitats les que sol·liciten les subvencions per a la impartició de la formació ocupacional a partir de les convocatòries públiques de subvencions obertes anualment pel SOC. Justament en les condicions d'atorgament d'aquests ajuts, el SOC té la capacitat de modular l'oferta formativa sol·licitada en cada territori en funció de les prioritats establertes anualment. tot i que les convocatòries regulen altres variables que cal observar en un procediment de concurrència competitiva, que, en conjunt, determinen l'atorgament final a les entitats formadores i, consegüentment, l'oferta formativa adreçada a les persones desocupades.

---

² El grup de treball l'han constituït: Lluís Grande, Ariadna Rectoret, Robert Ramos, Raquel Álvarez, Josep Márquez, i M.Cinta Robert.

La resta de línies formatives que s'analitzen són numèricament molt menys importants i tenen en comú que les especialitats formatives programades venen determinades pel SOC i no obeeixen tant a l'adequació de l'oferta al mercat de treball, que també, sinó a raons dels col·lectius als quals estan dirigides. A més, l'oferta formativa dels CIFO està en part condicionada per la infraestructura existent (vuit centres arreu de Catalunya).

Per últim, però no menys important, hi ha una darrera consideració general a fer; és molt difícil establir la correspondència entre formació i perfils demandants per les empreses pel que fa a la formació transversal (ofimàtica, idiomes, administració. Justament la formació professional ocupacional, i també la contínua, proporcionen als treballadors ocupats i desocupats una via de qualificació i requalificació en aquestes competències transversals.

L'anàlisi realitzada ratifica quantitativament que, efectivament, la formació professional ocupacional en el 2005 i 2006 ha contribuït a l'ocupabilitat de les persones aturades i a disminuir la probabilitat de continuar a l'atur. L'avaluació de l'ocupabilitat es tracta separatament per cadascuna de les línies formatives i s'observen diferències significatives entre elles que cal contextualitzar adequadament.

En relació amb la *formació FIP*, línia d'actuació clarament preponderant, els resultats corroboren altres dades internes pel que fa a la **inserció laboral** dels alumnes participants un any després de l'acció formativa, al voltant del **60%**. D'acord amb la tècnica d'anàlisi emprat per l'equip d'investigació, *propensity score matching*, la formació augmenta la probabilitat d'ocupació fins al 5%, i segons les dades brutes d'inserció de les persones formades respecte les no formades s'incrementen fins a un 15%.

Pel que fa als més alts nivells d'inserció de l'alumnat dels CIFO i, en especial, dels qui finalitzen amb avaluació positiva cal considerar que les especialitats formatives que programen els CIFO són, en general, d'oficis amb una alta inserció laboral (arts gràfiques, automoció, autòmats programables, soldadura...). A més, l'oferta formativa dels CIFO es programa per anys naturals (gener-desembre), la qual cosa dóna estabilitat i pot, contribuir, a una més bona selecció del perfil de l'alumnat.

Els baixos nivells d'inserció dels PGS s'han de posar en relació amb el fet que és un programa molt específic per a un col·lectiu, els joves entre 16 i 20 anys sense la titulació de graduat en ESO, i que el catàleg de les especialitats formatives està consensuat amb el Departament d'Educació. Per tant, les especialitats no tenen com a única prioritat l'ocupabilitat en el mercat de treball, sinó que siguin especialitats de nivell 1 (primer nivell de qualificació professional) en les qualificacions professionals i suficientment atractives als joves objecte d'aquests cursos. L'objectiu més important d'aquest programa és el retorn dels joves al sistema educatiu per continuar el seu procés de qualificació o, si més no, aportar-los uns coneixements professionalitzadors (eminentment pràctics) perquè puguin incorporar-se al mercat de treball amb la categoria d'auxiliars (aprenents). A més, els cursos de PGS són de llarga durada (800/900 hores) i aquest fet pot explicar de manera determinant el resultat negatiu en les dades de l'estudi.

Cal també contextualitzar els baixos nivells d'inserció de l'alumnat del programa *Accions integrades*. Aquesta formació va dirigida a persones en risc d'exclusió social, part de les quals veuen limitada les seves possibilitats de feina en empreses catalogades com a centres especials de treball. En aquest aspecte, caldria complementar qualitativament els resultats obtinguts, però això va més enllà dels límits inicials d'aquest projecte.

Els bons resultats d'inserció del programa *formació amb compromís de contractació* s'expliquen, en part, pel criteri que estableix la pròpia norma estableix, l'obligació de contractar als alumnes que participen en el curs amb avaluació positiva amb un mínim del 60%. A més, les especialitats formatives són les demandades per les mateixes empreses que els contractaran, per tant, l'adequació de les accions al mercat és màxima.

Sota la convocatòria *Noves qualificacions* es van programar tres especialitats formatives que no s'adeqüen al catàleg nacional de qualificacions professionals (pla FIP) però en canvi tenen una regulació a Catalunya (vigilant de seguretat, treballador/ora familiar i monitor/ora d'activitats de lleure infantil i juvenil). Aquestes tres especialitats tenen una més gran demanda en el mercat laboral que les especialitats de FIP amb caràcter general i això,

probablement, explica que tinguin comparativament uns valors similars o lleugerament favorables d'inserció i taxa d'atur.

En conclusió, el mètode utilitzat per avaluar la formació professional ocupacional presenta aportacions ressenyables com ara el seguiment temporal de la situació laboral dels participants segons diferents bases de dades administratives (del SOC i de la Seguretat Social) o l'aplicació de tècniques estadístiques per comparar els resultats d'inserció entre participants i no participants de característiques similars, però cal tenir present les especificitats de cada línia d'actuació per treure'n conclusions ben acurades.